ULUSLARARASI EĞİTİM BİLİMLERİ DERGİSİ

ISSN: 2149-0848

THE JOURNAL OF INTERNATIONAL EDUCATION SCIENCE

Evli Çiftlerin Duygusal Zekâ ile Çift Uyum
Düzeyleri Arasındaki İlişki

Investigating the Relationship between the
Dyadic Adjustment and the Emotional
Intelligence Level of the Couples

F. Firdevs ADAM KARDUZ*

Geliş / Submitted: 16.08.2021

Kabul / Accepted: 19.09.2021

Yayın / Published: 26.09.2021

10.29228/INESJOURNAL.52354

Makale Türü:

Araştırma Makalesi

Article Information:

Research Article

Atıf / Citation

Adam Karduz, F. F. (2021). Evli çiftlerin duygusal zekâ ile çift uyum düzeyleri arasındaki ilişki. *The Journal of International Education Science*, 28 (8), 80-101.

Adam Karduz, F. F. (2021). Investigating the relationship between the dyadic adjustment and the emotional intelligence level of the couples. *The Journal of International Education Science*, 28 (8), 80-101.

Bu makale İntihal.net tarafından taranmıştır. This article was checked by Intihal.net.

Bu makale Creative Commons lisansı altındadır. This article is under the Creative Commons license.

* Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, karduzfirdevs@cumhuriyet.edu.tr

ULUSLARARASI EĞİTİM BİLİMLERİ DERGİSİ

ISSN: 2149-0848

THE JOURNAL OF INTERNATIONAL EDUCATION SCIENCE

Evli Çiftlerin Duygusal Zekâ ile Çift Uyum Düzeyleri Arasındaki İlişki*

Investigating the Relationship between the Dyadic Adjustment and the Emotional Intelligence Level of the Couples

Dr. Öğr. Üyesi F. Firdevs ADAM KARDUZ

Öz: “Çiftlerin uyum düzeyleri ile duygusal zekâ düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi” konulu bu araştırma 125’i kadın 125’i erkek olmak üzere 250 evli çift üzerinde yapılmıştır. Araştırmada katılımcılara Bar-On Duygusal Zekâ Ölçeği, Çift Uyum Ölçeği ve Demografik Bilgi Formu uygulanmıştır. Bar-on duygusal zeka ölçeğinin 15 alt boyutu olan; iyimserlik, mutluluk, dürtü kontrolü, strese dayanıklılık, esneklik, gerçekçilik, problem çözme, sosyal sorumluluk, kişiler arası ilişkiler, empati, bağımsızlık, kendini gerçekleştirme, kendine saygı, kararlılık, duygusal benlik bilinci ve çift uyum ölçeğinin 4 alt boyutu olan; fikir birliği, memnuniyet, duygusal ifadelendirme ve çiftlerin uyumu ile demografik özelliklerin ilişkisi incelenmiştir. Araştırmanın bulgularında evli eşlerin çift uyum düzeyi ile duygusal zekâ düzeyi arasında anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Duygusal zekânın iyimserlik alt boyutu ile evlilik uyumunun fikir birliği, doyum, duygusal ifadelendirme boyutları arasında düşük düzeyde ilişkiler olduğu görülmektedir. Duygusal zekânın mutluluk alt boyutu, evlilik uyumunun fikir birliği, doyum, duygusal ifadelendirme ve uyum boyutları ile orta düzeyde ilişkili bulunmuştur. Çiftlerin duygusal zeka ve çift uyum düzeyinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Ayrıca çiftlerin, yaşamını geçirdiği yer, çalışma durumu, çocuk sahibi olup olma durumu, eğitim düzeyi, evlilik biçimi gibi demografik özellikler duygusal zekâ

*“COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri” beyanları: Bu çalışma için herhangi bir çıkar çatışması bildirilmemiştir. Bu çalışma, yazarın 2020 yılından önce hazırlanmış olan yüksek lisans tezinden üretildiği için etik kurul onayı gerekmemektedir. Bu çalışma, Prof. Dr. Ersin ALTINTAŞ’IN danışmanlığındaki F. Firdevs ADAM KARDUZ’un yüksek lisans tezinden hazırlanmıştır.

Statements of “COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors”: No conflicts of interest were reported for this article. Ethics committee approval is not required for this article. This study was prepared from the author’s master’s thesis.

ve çift uyumunun alt boyutları açısından nasıl farklılaştığı incelenmiştir. Bulgular literatür ışığında tartışılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Duygusal zekâ, çift uyumu, evlilik.

Abstract: This research paper, which issued "Investigating the relationship between the dyadic adjustment level and the emotional intelligence level of the couples" subject, was conducted by working with 250 married people including 125 male and 125 female attendants. The attendants of the research were applied Bar-on Emotional Quotient Inventory, Dyadic Adjustment Scale and Demographic Data Questionnaire. The relationship between the demographic features of 15 sub-dimensions of Bar-on Emotional Quotient Inventory (Emotional Intelligence) which are optimism, happiness, self-regard, emotional self-awareness, assertiveness, independence, self-actualization, empathy, social responsibility, interpersonal relationship, stress tolerance, impulse control, reality-testing, flexibility and problem-solving and the demographic features of 4 subscales of Dyadic Adjustment Scale which are dyadic consensus, dyadic satisfaction, dyadic cohesion and affectional expression were investigated. According to findings, there is a significant relationship between the level of dyadic satisfaction of married spouses and the level of emotional intelligence. It is observed that there was a low level of relationship between the optimism sub-dimension of emotional intelligence and consensus of dyadic satisfaction, satisfaction, and emotional expression. The happiness sub-dimension of emotional intelligence was found to be moderately related to the consensus, satisfaction, emotional expression and adjustment dimensions of dyadic satisfaction. It is seen that there is no significant difference between couples' emotional intelligence and dyadic satisfaction level according to gender. In addition, demographic characteristics such as the place where the couples spend their lives, working status, whether they have children or not, the level of education, the type of marriage have been examined. The findings were discussed in the light of the literature and recommendations were made.

Keywords: Emotional intelligence, dyadic adjustment, marriage.

Giriş

Goleman'a (1995) göre beynin düşünen bölümü yani biliş, beynin duygusal parçasından üremektedir. Beynin bilişsel ve duygusal parçaları genelde işbirliği içinde yapılan her şeyde birlikte çalışmakta dolayısıyla gerek iş yaşamında gerekse özel yaşamda başarılı ve mutlu olmak için insanlar hem duygusal hem de zekâ becerilerini kullanmaktadır. Yaşam doyumu, mutluluk, başarı ve verimlilik bekleyen kişi, yürümek için sadece tek ayağını kullanmadığı ya da tek gözle her şeyi görmeye kalkışmadığı gibi zekâ ile duygu arasında bir seçim yapma lüksüne de sahip değildir (Senge, 1997).

Duygusal zekâ gücünü kullanabilen kişi, duygularını iyi tanır, onları kabullenir ve bunları uygun şekilde ifade eder. Ayrıca kendi duygusunu tanımlayabildiği ve tanıdığı için, yani farkındalık düzeyi yüksek olduğu için, karşısındaki kişilerin hislerini de iyi anlayarak kendisini başkasının yerine koyabilmeyi rahatlıkla başarır (Özen, 2013). Duyguların doğru algılanması, anlaşılması, yönetilmesi ve kullanılması, bireylerin romantik ilişkiler de dâhil olmak üzere yaşamın çeşitli alanlarında daha memnun olmalarına neden olmaktadır (Malouff, Schutte ve Thorsteinsson, 2014). İşte bu noktada; duygusal zeka günlük yaşam becerilerinde zekanın geleneksel bilişsel boyutundan daha önemlidir (Goleman 1995). Duygusal zekası yüksek olan bir kişi, ileri düzey duygusal beceriler, yüksek düzeyde empati yeteneği ile kendini kontrol etmenin yanı sıra, diğer insanların ihtiyaç ve duygularını da derinden anlayabilir (Goleman, 1998). Duygusal zeka; bazılarının evlilik ilişkisinde, iş hayatında ve sosyal ilişkide başarılı olurken diğerlerinin neden başaramadığını açıklar (Anhang ve diğ., 2017). Duygusal zeka, duygusal işlevleri kullanma ve duyguları yansıtmadaki bireysel farklılık olarak tanımlanır (Mayer, Salovey, & Caruso, 2008). Duygularını yönetemeyen insanlar ise kendi iç çatışmalarıyla mücadele eder ve hiç bir şeye etkin bir şekilde odaklanma yeteneklerini kullanamazlar (Goleman, 1995).

Duygusal zeka duyguları algılama, anlama, yönetme ve duyguları etkin bir şekilde kullanma gibi yetkinliklerden oluşur (Malouff, Schutte ve Thorsteinsson, 2014). Bu beceriler, evlilikte çiftler arası davranışları anlamada da etkili ve önemlidir (Anhang ve diğ., 2017; Čikeš, Marić ve Šincek, 2018). Çiftlerin bireysel duyguları ile başa çıkma biçimleri, kendinin ve eşinin duygularını ne kadar başarılı bir şekilde tanımlayıp yönetebildikleri, çift uyumu, memnuniyeti ve mutluluğu için önemli olabilir (Čikeš, Marić ve Šincek, 2018). Duygusal zekası yüksek olan kişilerin hem kişiler arası hem kişisel ilişkileri daha yüksektir (Joseph & Newman, 2010; Van Rooy & Viswesvaran, 2004). Yapılan çalışmalara göre, daha yüksek düzeyde duygusal zekası (EI) olan insanlar daha iyi sosyal becerilere ve daha iyi sosyal ilişkilere sahiptir (Brackett et al., 2006; Côté, Lopes, Salovey, & Miners, 2010).

Çift Uyumu

Çift kavramı; duygusal, düşünsel ve davranışsal açıdan farklılıkları bulunan en az iki değişik sistemin birleşmesi anlamındadır (Akdemir, 1998). Çift uyumu, eşlerin evlilik yaşamının tüm yönlerinden duydukları memnuniyetin göstergesidir (Spanier, 1976). Evlilik uyumu ile evlilik doyumu kavramları çoğunlukla karıştırılmaktadır. Evlilikte doyum yüksek ise uyum düzeyinin de yüksek olacağı varsayılmaktadır. Ancak bazı araştırmacılar doyumun ve uyumun iki farklı kavram olduğunu belirtmişlerdir (Yılmaz, 2001). Evlilik doyumunda bireylerin kişisel öznel algısı değerlendirilirken, çift uyumunda eşlerin aralarındaki ilişkinin kalitesi ve niteliği değerlendirilmektedir. Bu nedenle evlilik uyumunda çiftlerden her birinin ilişki sürdürebilme yetenekleri de

önemlidir (Kışlak Tutarel ve Çabukça, 2002). Spainer (1976) evlilik uyumunun; a) eşler arasında sorun yaratan farklılıklar, b) kişiler arası gerginlik ve kişisel anksiyete, c) eşler arası tatmin, d) eşler arası bağlılık, e) yapılmakta olan işlerin önemi konusunda eşler arasındaki fikir birliğinin dereceleriyle karar verilecek bir süreç olduğunu belirtmiştir.

Evlilikte doğru kişiyi bulmak kadar evliliğe nasıl bir anlam yüklediği ve evlilikten nelerin beklendiği de son derece önemlidir. Çünkü eşler arasındaki uyumun belirleyicilerinden en önemlisi, evlilikten ne beklendiğidir (Tarhan, 2006). Eş uyumunun sağlanabilmesi için; değer ve amaç birliğinin sağlanması, çiftler arasında kaliteli iletişimin kurulması, eşlerin hayata bakış açılarının paralel olması, kararları birlikte alabilmeleri, arkadaş ve akrabalarıyla olan ilişkilerinde, boş zaman etkinliklerinde ve mali konularda uzlaşım içinde olmaları gerekmektedir (Kocadere, 1995; Şener ve Terzioğlu, 2002). Olaylara eşin bakış açısından bakabilmek, eşlerin evlilik doyumunu etkileyen çeşitli davranışların ve evlilik uyumunun belirleyici etmenleri arasındadır (Davis ve Oathout, 1987; Long ve Andrews, 1990).

Ciarrochi ve diğerleri (2001) duygusal zekanın evlilik memnuniyeti ve uyumunda etkili olduğunu savunmaktadır. Duygusal zekanın gelişimiyle, bireyin yaşadığı çatışma ve stres azalır ve dolayısıyla kişilerarası ilişkilerinde çatışmayı yöneterek; anlayış ve istikrar uyumu sağlar (Zarch, Marashi ve Raji, 2014). En önemlisi, sevgi ve maneviyat kavramlarıyla güçlü bir bağ kurar (Kaplan ve Maddux, 2002). Yapılan ilişki araştırmasında evli çiftlerin birçoğunun, ciddi sıkıntılara neden olan ve bireylere büyük stres yaratan zor dönemlerden geçtiği ileri sürülmüştür (Anhange ve diğ., 2017). Evlilik sıkıntısı ve kişisel duygusal kargaşadan dolayı boşanmaya doğru giden bir evliliğin ilişki sıkıntısının nedenlerini araştırmak oldukça önemlidir (Snyder, Heyman & Haynes, 2005). Evliliklerinde mutluluğu, memnuniyeti ve uyumu yakalamak isteyen çiftler, evlilik memnuniyetinin temel unsurları bilmeleri şarttır (Rossier, Rigozi, Charvoz & Bodenman, 2006). Çiftler arasındaki duygusal yakınlığı teşvik etmek için ihtiyaç duyulan kişilerarası becerilerin kazanılması başarılı bir evlilik için önemlidir. Bu beceriler duygusal zekanın boyutlarını kapsamaktadır (Anhange ve diğ., 2017). Duygusal yetkinliklere sahip bireyler, kendi duygularını anlama, yönetme yetenekleriyle ilişki içinde oldukları kişilerin duygularını algılama, anlama ve düzenlemeye yardımcı olarak karşılıklı daha hoş ve tatmin edici ilişkiler kurabilir (Malouff, Schutte ve Thorsteinsson, 2014). Duyguları yönetmek duygusal olarak gergin durumları ve çatışmaları başarıyla üstesinden gelmek için çok önemli olabilir (Čikeš, Marić ve Šincek, 2018). Kişinin, eşi ve kendi duygularının farkına varması, çiftler arası yakınlığın ve olumlu bir duygusal ortamın korunmasına katkıda bulunabilir (Čikeš, Marić ve Šincek, 2018). Başkalarının ve kendi duygularını daha iyi anlayabilen bireylerin ilişkileri de daha uyumlu olur (Malouff, Schutte ve Thorsteinsson, 2014). Çiftlerin kişilerarası çatışmaları nasıl yönettikleri ilişki uyumunun daha önemli belirleyicilerinden biridir (Fenell 1993;

Paleari et al. 2005).

Duygusal Zekâ

Duygusal zekâ, sosyal yetkinliği sağlayan ve doğuştan gelen beceri ve yetenekleri tanımlamaya çalışır. Bu beceriler, kişinin kendi duygularını düzenleme, başkalarının duygularına ve yaşadıklarına karşı yüksek algı yeteneğini içerir ve kalıtsal olarak aileden geçebilir veya sonradan öğrenilebilir (Mayer, Salovey & Caruso, 2004). Duygusal Zekâ (EI), ruh halimizi algılamaya, anlamaya ve düzenlemeye bir başka deyişle, bilişsel becerilerimizi iyileştirmek için duygusal yetilerimizi kullanmaya yönelik hareketleri sağlayan beceriler dizisi olarak tanımlanır (Mayer, Roberts ve Barsade, 2008). Duygu algısı, kendinin ve diğerlerinin duygusal deneyimin nedenlerini doğru bir şekilde tanımlamaktır. Duyguları yönetmek ise kendinin ve başkalarının duyguları etkili bir şekilde düzenleyebilmektir (Malouff, Schutte ve Thorsteinsson, 2014). Duygusal zekâ, ölçülebilen ayırıcı bir özellik olarak da tanımlanmıştır (Neubauer ve Freudenthaler, 2005). Bar-on (1997) duygusal zekâyı, çevresiyle ilgili ve kolay uyum sağlayan, kendini ve diğerlerini etkili bir şekilde anlama olarak tanımlamıştır. Bar-on sadece kişisel ve kişilerarası ilişkileri değil, aynı zamanda uyum sağlama yeteneği, dürtü kontrolü ve genel ruh hali gibi faktörleri de duygusal zekânın bir parçası olarak göz önünde bulundurur (Bar-On ve Parker, 2000).

Düşünce ve duygu arasındaki ilişki, duygusal zekânın geliştiği temel dayanaktır (Anhang ve diğ., 2017). Mayer ve diğ. (2008) duygusal zekânın bilişsel zekâyı benzer gizli bir yetenek olduğunu ileri sürmüştür. Dolayısıyla kişinin hayatta başarılı olma potansiyelinin göstergesi duygusal ve bilişsel zekânın eşit olarak geliştirilmesi ile olur (Zarch, Marashi ve Raji, 2014). Toga ve Thompson (2005) duygusal zekâyı, olumsuz duyguları, düşünceleri ve davranışları daha olumlu duygular, düşünceler ve davranışlara dönüştürme eğilimi olarak tanımladı. Duygusal zekânın yüksek olması fiziksel, ruhsal sağlığı da (Martins, Ramalho, & Morin (2010) çalışma hayatındaki performansı da olumlu yönde etkiler (O'Boyle, Humphrey, Pollack, Hawyer, & Story, 2010). Kişinin, kendi duygularının farkında olması ve duygularını yönetmesi, motivasyonunu sağlaması ve duygudaşlık yapabilmesi gibi duygusal zekâ yetileri sayesinde iş yaşamında psikolojik saldırıya karşı mücadele edebilme yeteneğinin de yüksek olması beklenebilir (Özen, 2013).

Duygusal zekâ (EI), duygusal bilginin uygulanabilme yeteneğidir. Bu duygusal yeteneğin dört boyutu vardır: (1.) duygunun algılanması ve ifadesi, (2.) duyguların kullanımında bilişten yararlanma, (3) duygusal bilgi ve duyguları algılama ve (4) duyguları yönetme (Mayer & Salovey, 1997).

Araştırmanın Önemi

Evlilik, hukuk tarafından tanınan bir mutabakat ve sözleşme ilişkisidir. Evliliğin

çiftler için, eş ile samimi ve kalıcı bir ilişki gibi bireysel bir anlamı vardır (Bird & Melville, 1994). Ayrıca evlilik, sevgi gibi olumlu duygular ve bazen çok yoğun olumsuz duygularla karakterizedir.

Evli kişilerin sadece üçte biri evlilikleriyle çok mutlu olduklarını bildirmektedir (Snyder, Heyman & Haynes, 2005). Evlilikteki sıkıntılar, depresyon ve kaygı düzeyini yükseltir, eğer çocuk da varsa bu birliktelik çocukları olumsuz etkiler ve bu da yaşamın ilerleyen dönemlerinde olumsuz sonuçlara yol açabilir (Bradbury, Fincham & Beach, 2000). Duygusal zekânın gerektirdiği beceriler (kişinin kendi duygularını düzenleme, başkalarının duygularına ve yaşadıklarına karşı yüksek algı yeteneğini) bireylerin iş hayatındaki, ailedeki, sosyal yaşamındaki başarısını ve bireyin kendi çevresiyle olan ilişkilerini yönetmesinde önemli bir rol oynar.

Bu araştırma evlilikte yaşanan uyumun veya uyumsuzluğun duygusal zekâ düzeyi ile ilgili olup olmadığını incelemektedir. Bu çalışma devletin kadın ve aileden sorumlu birimleri, sivil toplum örgütleri, belediyeler, evlendirme daireleri, sosyal hizmetler ve çocuk esirgeme kurumları, toplumun en küçük yapı taşı olan aileler ile yeni aile kuracak genç çiftler; aile danışmanlığı yapan veya yapmak isteyen ve bu konuda akademik çalışma yapmak isteyen kişilerin, orta öğretim ve lise dengi okullarda görev yapan rehber öğretmenlerin yararlanabilmeleri açısından önemli çıktılara sahiptir.

Çalışmanın temel amacı, evli çiftlerin duygusal zekâ düzeyleri ile çift uyum düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu amaçla aşağıdaki hipotezler test edilmiştir.

H1: Çiftlerin duygusal zekâ düzeyleri yüksek ise çift uyum düzeyleri de yüksek olacaktır.

H2: Kadınların duygusal zekâ düzeyleri erkeklerden daha yüksektir.

H3: Kadınların uyum düzeyleri erkeklerden daha yüksektir.

H4: Kadın ve erkek çiftlerin, yaşamını geçirdiği yer, çalışma durumu, çocuk sahibi olup olmama durumu, eğitim düzeyi, evlilik biçimi gibi demografik özelliklere göre duygusal zekâ ve çift uyumu farklılaşacaktır.

Yöntem

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu Sakarya, Düzce ve İstanbul'da ikamet eden ve random olarak seçilmiş 250 evli çiftten oluşmaktadır. Çiftlerin 125 i kadın, 125 i erkektir. Çalışma çiftlerin her biri ile ayrı ayrı bireysel şekilde sürdürülmüştür. Araştırmaya katılan çiftlerin demografik özellikleri ile ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir.

Tablo 1: Araştırma Örnekleminin Sosyo-Demografik Özellikleri

CİNSİYET	
ERKEK	125
KADIN	125
ÇOCUK	
VAR	217
YOK	33
ÇALIŞMA DURUMU	
İŞSİZ	75
MEMUR	102
ÖZEL	41
SERBEST	32
EĞİTİM DURUMU	
OKUR-YAZAR DEĞİL	3
İLKOKUL	75
LİSE	63
ÜNİVERSİTE	94
LİSANSÜSTÜ	15
GELİR DÜZEYİ	
DÜŞÜK	68
ORTA	104
YÜKSEK	9
YOK	69
YAŞAMINI GEÇİRDİĞİ YER	
BÜYÜK ŞEHİR	47
ŞEHİR	146
İLÇE	43
KÖY	14
EVİLİLİK SÜRESİ	
0 - 1 YIL	21
1 - 3 YIL	28
3 - 5 YIL	25
5 - 10 YIL	127
EVİLİLİK BİÇİMİ	
ANLAŞARAK	171
GÖRÜCÜ USULÜ	72
DİĞER	7

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan demografik bilgi formu çiftler hakkında sosyo-demografik bilgiler elde etmek için kullanılmıştır. Bu formda yaş, cinsiyet, meslek, çalışma durumu, eğitim düzeyi, maddi gelir, yaşanan yer, evlilik süresi, evlilik biçimi vb. belirlemeye yönelik 14 soru bulunmaktadır.

Duygusal Zekâ Ölçeği

Tekin Acar (2001) tarafından Türkçeye uyarlama çalışmaları yapılan Bar-On EQ anketi 87 maddeden oluşmaktadır. Duygusal zekânın 5 alt boyutunu (Kişisel beceri, kişilerarası beceri, uyumluluk, stresle başa çıkma, genel ruh durumu) değerlendirmektedir.

Ölçek 5'li dereceleme (1=tamamen katılıyorum-5=kesinlikle katılmıyorum ile cevaplanır. Anketin güvenirlik çalışmaları sonucunda, Cronbach Alpha katsayıları, ölçeğin bütünü için 92.12, kişisel beceri boyutu için 83.73; kişilerarası beceri boyutu için 77.87, uyumluluk boyutu için 65.42, stresle başa çıkma boyutu için 73.14 ve genel ruh durumu boyutu için 75.06 bulunmuştur.

Çift Uyum Ölçeği (ÇUÖ):

Spainer tarafından (1976) tutum, davranış ve bilişsel süreçleri bir arada ele alan çok boyutlu bir ölçek olarak geliştirilmiştir. Çift uyumunun yanı sıra evlilik duyumu- nun da ölçülmesinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Çift Uyum Ölçeği çiftlerin algıladıkları biçimde ikili ilişkilerin özelliklerini ölçmek için geliştirilmiş 32 maddelik ölçek- tir. Dört alt ölçekten oluşur;

a) Eşler arası tatmin alt ölçeği; negatif ve pozitif düşünce modelleri ile pozitif ve aversif iletişimi sorgulayan 10 madde içerir.

b) Eşler arası bağlılık alt ölçeği; birlikte geçirilen zamanı ve konuşmaları anlatan 5 maddeden oluşur.

c) Eşler arası fikir birliği alt ölçeği; evlilik ilişkisindeki temel konular hakkındaki anlaşma düzeyini gösteren 13 maddeden oluşur.

d) Duygusal ifade alt ölçeği; sevgi gösterme şekillerinde anlaşma derecesini gösterir ve sevgi gösteren davranışları yapmayı içeren 4 maddeyi içerir. Toplam ölçüm puanları evlilik uyumu ve tatmin derecesini yansıtmaktadır.

Testten alınabilecek puanların dağılımı 0-151'dir. Toplam uyum puanının yüksek oluşu bireyin ilişkisinin ya da evlilik uyumunun daha iyi olduğunu gösterir.

Alt ölçek Madde Numarası Toplam (32 Madde)

Memnuniyet-doyum 16 , 17 , 18 , 19 , 20 , 21 , 22 , 23 , 31 , 32 10

Fikir birliği 1 , 2 , 3 , 5 , 7 , 8 , 9 , 10 , 11 , 12 , 13 , 14 , 15 13

Bağlılık 24 , 25 , 26 , 27 , 28 5

Duygusal ifade 4 , 6 , 29 , 30 4

Çift Uyum Örneğinin Türk grubunda geçerlilik çalışması Yavuz (1995) tarafından yapılmıştır. Çift Uyum Ölçeği'nin Türk örnekleminde geçerlik güvenirlik çalışması Fırsıloğlu ve Demir (1997) tarafından yapılmıştır. Evlilik uyumunun ölçümü için kullanılan Çift Uyum Ölçeği' nin yapı geçerliliği çalışmasında Evlilik Uyum Ölçeği kullanılmıştır. ($r = .82$)

İşlem

Bu çalışma, "karşılaştırmalı ilişkisel tarama modeli" ne uygun olarak düzenlenmiştir. Ölçek uygulamasına başlamadan önce çiftlere yapılacak uygulamanın amacı ve önemi hakkında bilgi verilmiş, istekli ve gönüllü olup almadıkları sorulmuş ve daha sonra katılımcı olmaya istekli ve gönüllü olan çiftler ile uygulama yapılmıştır. Kullanılan ölçme araçlarıyla elde edilen verilerin elde edilmesinde, parametrik istatistiksel teknikler kullanılmıştır.

Öncelikle araştırmadaki katılımcılara uygulanan ölçeklerden elde edilen veriler kodlanarak bilgisayara yüklenmiştir. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS (Statistical Package for Social Sciences) istatistik programı kullanılmıştır.

Bulgular

Çiftlerin evlilik uyumları ile duygusal zeka düzeyleri arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla yapılan korelasyondan elde edilen bulgular tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2. Evlilik Uyumunu ile Duygusal Zekâ Arasındaki İlişkilere Yönelik Korelasyon Tablosu

Faktör	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1. İyimserlik	1																		
2. Mutluluk	,50**	1																	
3. Dürtü kontrolü	,30**	,17**	1																
4. Strese dayanıklılık	,50**	,32**	,35**	1															
5. Esneklik	,46**	,41**	,46**	,44**	1														
6. Gerçeklik	,27**	,13*	,43**	,35**	,37**	1													
7. Problem çözme	,47**	,36**	,15*	,32**	,32**	,38**	1												
8. Sosyal sorun	,40**	,32**	,24**	,24**	,33**	,34**	,33**	1											
9. Kiş. ilg.	,47**	,54**	,20**	,26**	,33**	,21**	,33**	,35**	1										
10. Empati	,47**	,54**	,20**	,26**	,33**	,21**	,33**	,35**	,13**	1									
11. Bağımlılık	,32**	,43**	,15*	,14*	,19**	,31**	,41**	,38**	,54**	,54**	1								
12. Kendini gerçek	,29**	,32**	0,1	,23**	0,12	,34**	,34**	,29**	,33**	,33**	,34**	1							
13. Kendine saygı	,64**	,40**	,24**	,35**	,24**	,26**	,50**	,34**	,46**	,46**	,42**	,48**	1						
14. Karar.	,33**	,32**	,15*	,39**	,35**	,31**	,39**	,24**	,23**	,23**	0,11	,31**	,34**	1					
15. Duygusal ben. bil.	,18**	,47**	0	0,08	,30**	,18**	,52**	,33**	,52**	,52**	,40**	,27**	,29**	,36**	1				
16. Birlik	,15*	,31**	0,04	0,07	0,12	0,11	0,06	0,01	0,05	0,05	,14*	,15*	,16*	0,1	,12*	1			
17. Doyum	,17**	,39**	0,12	0,06	,20**	,26**	0,12	,17**	,18**	,18**	,24**	,35**	,26**	0,08	,22**	,61**	1		
18. Duygu ifade	,13*	,30**	-0	0,03	,13*	0,11	0,11	0,08	0,05	0,05	,20**	,21**	,15*	,16*	,16**	,68**	,59**	1	
19. Uyum	0,1	,19**	0,1	0,06	,19**	,18**	0,06	0,09	0,1	0,1	0,08	,20**	0,05	0,08	,15*	,51**	,56**	,33**	1
Ortalama	18,5	26,3	20	22,6	15,2	17,8	19,5	21,8	27	27	19,5	23,1	23,5	21,4	21,3	50,2	37,6	9,72	14
Standart Sapma	3	3,89	4	4,2	3,05	2,57	2,73	2,57	3,48	3,48	2,76	3,23	3,24	4,08	3,24	9,33	7,73	2,31	4,77

* p < .05, ** p < .01

Tablo 2'ye göre çiftlerin evlilik uyumları ile duygusal zeka düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler olduğu görülmektedir. Tablo incelendiğinde duygusal zekanın iyimserlik alt boyutu ile evlilik uyumunun fikir birliği ($r = .15$; $p < .05$), doyum ($r = .17$; $p < .01$) ve duygusal ifadelendirme ($r = .13$; $p < .05$) boyutları arasında düşük düzeyde ilişkiler olduğu görülmektedir. Duygusal zekânın mutluluk alt boyutu, evlilik uyumunun fikir birliği ($r = .31$; $p < .01$), doyum ($r = .39$; $p < .01$), duygusal ifadelendirme ($r = .30$; $p < .01$) ve uyum ($r = .19$; $p < .01$) boyutları ile orta düzeyde ilişkili bulunmuştur. Duygusal zekânın dürtü kontrolü ve strese dayanıklılık alt boyutları evlilik uyumu ile ilişkili bulunmamıştır. Duygusal zekânın esneklik alt boyutu, evlilik uyumunun doyum ($r = .20$; $p < .01$), duygusal ifadelendirme ($r = .13$; $p < .05$) ve uyum ($r = .19$; $p < .01$) boyutları ile düşük ve orta düzeylerde ilişkili bulunmuştur. Duygusal zekanın gerçeklik alt boyutu, evlilik uyumunun doyum ($r = .26$; $p < .01$) ve uyum ($r = .18$; $p < .01$) boyutları ile düşük düzeyde ilişkili bulunmuştur. Duygusal zekânın problem çözme alt boyutu evlilik uyumu ile ilişkili bulunmamıştır. Duygusal zekanın sosyal sorumluluk alt boyutu, evlilik uyumunun doyum ($r = .17$; $p < .01$) boyutu ile düşük düzeyde ilişkili bulunmuştur. Duygusal zekanın kişilerarası ilişkiler ve empati alt boyutları, evlilik uyumunun doyum ($r = .18$; $p < .01$) boyutu ile düşük düzeyde ilişkili bulunmuştur. Duygusal zekânın bağımsızlık alt boyutu, evlilik uyumunun fikir birliği ($r = .14$; $p < .05$), doyum ($r = .24$; $p < .01$) ve duygusal ifadelendirme ($r = .20$; $p < .01$) boyutları ile düşük ve orta düzeylerde ilişkili bulunmuştur. Duygusal zekânın kendini gerçekleştirme alt boyutu, evlilik uyumunun fikir birliği ($r = .15$; $p < .05$), doyum ($r = .35$; $p < .01$), duygusal ifadelendirme ($r = .21$; $p < .01$) ve uyum ($r = .20$; $p < .01$) boyutları ile düşük ve orta düzeylerde ilişkili bulunmuştur. Duygusal zekânın kendine saygı alt boyutu, evlilik uyumunun fikir birliği ($r = .34$; $p < .01$), doyum ($r = .29$; $p < .01$), duygusal ifadelendirme ($r = .16$; $p < .05$) ve uyum ($r = .26$; $p < .01$) boyutları ile düşük ve orta düzeylerde ilişkili bulunmuştur. Duygusal zekânın kararlılık alt boyutu, evlilik uyumunun duygusal ifadelendirme ($r = .16$; $p < .05$) boyutuyla düşük düzeyde ilişkili bulunmuştur. Son olarak duygusal zekânın duygusal benlik bilinci alt boyutu, evlilik uyumunun fikir birliği ($r = .12$; $p < .05$), doyum ($r = .22$; $p < .01$), duygusal ifadelendirme ($r = .16$; $p < .05$) ve uyum ($r = .15$; $p < .05$) boyutları ile düşük ve orta düzeylerde ilişkili bulunmuştur.

Tartışma- Sonuç

Çalışmanın amacı; evli çiftlerin duygusal zekâ düzeyleri ile çift uyum düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek ve farklı değişkenlere göre evli çiftlerin duygusal zekâ düzeyleri ile çift uyum düzeylerini karşılaştırmaktır. Bu amaçlara ulaşmak için hipotezler sınanmıştır.

Araştırmanın birinci hipotezinde çiftlerin duygusal zekâ düzeyleri yüksek ise çift uyum düzeyleri de yüksek olacağı iddia edilmişti. Elde edilen bulgulara evli eşlerin çift uyum düzeyi ile duygusal zekâ düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı yönde

ve pozitif ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca duygusal zekânın iyimserlik alt boyutu ile evlilik uyumunun fikir birliği, doyum, duygusal ifadelendirme boyutları arasında düşük düzeyde ilişkiler olduğu görülmüştür. Duygusal zekânın mutluluk alt boyutu, evlilik uyumunun fikir birliği, doyum, duygusal ifadelendirme ve uyum boyutları ile orta düzeyde ilişkili bulunmuştur. Bu konuda Vadnais'in (2005) yaptığı çalışmada duygusal zekâları yüksek olan çiftlerin duygusal zekâları düşük olan çiftlere nazaran evlilik memnuniyet düzeyleri daha yüksektir. Yine bu konuda Grieco (2001) yaptığı çalışmada Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği üzerindeki alt ölçek puanları ile evlilik memnuniyeti arasında pozitif yönlü korelasyon bulunmuştur. İlişki boyutları ölçeği üzerindeki alt ölçek puanları ile evlilik memnuniyeti arasında pozitif korelasyon vardır (kaynakça). Çok boyutlu destek ölçeği üzerindeki alt ölçek puanları ile evlilik memnuniyeti arasında pozitif korelasyon bulunmuştur (kaynakça). Beklenen evlilik memnuniyetinde duygusal zekânın kısmi destek sağladığı sonucuna varılmıştır (kaynakça). Ayrıca Bricker (2005), evlilik memnuniyeti ile duygusal zekâ arasındaki ilişkiyi araştırdığı çalışmada, evliliklerin dengeli ilişkiye (kadın-erkek eşitliği) doğru gelişerek evrildiğini belirtmiştir. Buna ek olarak samimiyet ve sorun çözmenin evlilik memnuniyetini sürdürmede önemli bir rol oynadığını rapor etmiştir. Dahası çatışma çözümünde etkili olan duygusal zekânın en büyük parçasının samimiyeti içerdiğini de belirtmiştir. Gottman ve Levenson'a (1992) göre, romantik ilişkilerde memnuniyet yüksek ise ilişkinin uyumu ve sağlamlığı daha yüksek olurken ilişki sorunları daha az olmaktadır.

Araştırmanın ikinci hipotezinde ise kadınların duygusal zekâ düzeyleri erkeklerden daha yüksek olacağı iddia edilmişti. Ancak çalışma bulgularında çiftler arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Alan yazın incelendiğinde cinsiyete göre farklılığın olduğu çalışmalar bulunmaktadır. Harrod ve Scheer'in (2005) yaptığı araştırma da kadınların duygusal zekâları daha yüksek bulunmuştur. Aynı şekilde Petrides ve Furnham'ın (2000) çalışmada kadınların, duygusal zekânın alt faktörü olan, 'sosyal beceri' puanı erkeklerden daha yüksek çıkmıştır. Ingallhalikar ve diğerlerinin (2014) 521'i kadın, 428'i erkek toplam 949 kişi ile yaptığı çalışmada erkeklerin yön-konum bağlantısı bulmak, kas gücü gerektiren işler gibi motor beceri gerektiren yeteneklerinin kadınlardan daha gelişmiş olduğu, kadınların da önsezi, önemli olay-gün veya görmüş olduğu birinin yüzünü hatırlamak, empati yeteneği ve duygusal zeka puanının erkeklerden daha yüksek olduğu rapor edilmiştir. Kadınların fit-raten anne olma yeteneğiyle donanmış olması nedeniyle önsezi, empati ve duygusal zekasının daha yüksek olduğu söylenebilir (Kaynakça).

Araştırmanın üçüncü hipotezi de kadınların uyum düzeyleri erkeklerden daha yüksek olacağı şeklindedir. Araştırmanın sonucunda ise çiftler arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Çiftlerin çift uyum düzeyleri açısından cinsiyet farklılıklarının incelenmesine ilişkin bulgular incelendiğinde; Levinger ve Breed-

love'un (1966) yaptığı çalışmada çiftlerin tutumlarının benzerliğinin evlilik doyumunu sağladığını varsaymıştır. Tutumların benzerliği ile kocanın evlilik doyumunun kadınına göre daha yüksek oranda ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Öte yandan Şendil ve Korkut'un (2008) yaptığı araştırmada çift uyumu puanlarının cinsiyet açısından farklılaşmadığı görülmüştür. Ancak Şendil ve Kızıldağ'ın (2004) çalışmasında kadınların, erkeklere nazaran daha fedakâr ve alttan alan, idare edebilen taraf olduğu, hem ev içi hem de dışında sorumluluklarının daha fazla olduğu rapor edilmiştir. Ingolsby ve diğerleri (2005), çift uyumu ile duygunun dışavurulması arasında kuvvetli bir ilişkinin var olduğunu ancak kadınlar ile erkekler arasında fark olmadığını belirtmişlerdir. Şiddetli bir şekilde sözlü saldırganlık (rencide, itham etme, aşağılama vb.) evliliğin kalitesini bozmaktadır (Gavazzi ve ark.,2000). Dolayısıyla çiftler arasında aracı bir rol oynayan duyguların nasıl ifade edildiğinin çift uyum düzeyinde etkili olduğu söylenebilir.

Araştırmanın dördüncü hipotezin de çiftlerin, yaşamını geçirdiği yer, çalışma durumu, çocuk sahibi olup olmama durumu, eğitim düzeyi, evlilik biçimi gibi demografik özellikler duygusal zekâ ve çift uyumunu etkileyeceği iddia edilmişti. Çiftlerin duygusal zekâ ve uyum düzeyleri açısından çocuk durumu farklılıklarının incelenmesine ilişkin bulgular gösteriyor ki çocuk sahibi olan ve olmayan çiftler arasında duygusal zekâ ve uyum düzeyine göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Çocuk sahibi olan çiftlerin duygusal zekâ ve uyum düzeylerinin çocuk sahibi olmayan çiftler arasında istatistiksel olarak anlamlı puan farkı bulunmamaktadır. Evlilikte; evlenme yaşı, sosyo-ekonomik durumun düşük olması, evlenmeye giden süreçte yaşananlar ve çocuk sayısı uyumun azalmasına ve bozulmasına sebep olan bazı faktörler olarak belirtilmektedir (Douglass, 1995). Bu konuda literatürde çeşitli sonuçlara rastlanmaktadır. Evlilik uyumuyla çocuk sahibi olma konusunda elde edilen bulgular farklılık göstermektedir. White ve diğerlerinin (1986) yaptığı çalışmada çocuğun evlilik ilişkisinde farklılık oluşturduğunu belirtmektedir. Pensky (1988), Juang ve Tucker (1991), Hetherington (1999), Twenge, Campbell ve Foster(2003), çiftlerin çocuk sahibi olmalarıyla uyum puan ortalamalarının düştüğünü belirtmiştir. Çiftler arasında yaşanan sorunların çocuğa yansımaları kadar, çocuktan kaynaklanan sıkıntıların da çiftlerin ilişkisini etkilediği öne sürülmüştür (Belsky, 1990; Cummings,1994; Grych ve Fincham, 1990). Dolayısıyla çocuk sahibi olmak çift uyum düzeyini düşürdüğü söylenebilir. Ayrıca çocuk sayısındaki artış, sosyo-ekonomik açıdan sıkıntı yaşatabilir, eşlerin sorumluluklarının artması, birbirlerine ilginin azalması, ilişki kalitesinin düşmesi ilaveten çocuklara dair eğitim, sağlık, bakım gibi konularda eşler arasında anlaşmazlık yaşanması olası sorunları da beraberinde getirebilir.

Çiftlerin çalışma durumları açısından (çiftlerin çalışma durumları; işsiz, memur, özel ve serbest meslek olarak dört kategoride ele alınmıştır) duygusal zekâ ve çift uyum düzeylerinin farklılıklarının incelenmesine ilişkin bulgular da ise çiftlerin duy-

gusal zekâ puan ortalamaları arasında ve çift uyum düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Varsayımına göre meslek sahibi çiftlerin duygusal zekâ ve uyum düzeylerinin daha yüksek çıkması umulmuştur. Bradbury, Fincham ve Beach (2000) çiftlerin, ekonomik ve çalışma hayatıyla ilgili ya da stres yaratan travmatik yaşam olaylarının evlilik yaşamını olumsuz etkileyebileceği yönünde bulgulardan söz etmektedir. Bu anlamda çalışma durumunun getirdiği ekonomik ferahlık ya da zorlukların evlilik yaşamını olumlu veya olumsuz yönde etkilemesi muhtemeldir. Bu konuda Ivshin'in (2001) duygusal zekâ ile çalışma durumunun anlamlı olması arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Şendil ve Korkut'un (2008) çalışmasında ekonomik durumu düşük olan bireylerin ekonomik durumu iyi olanlara göre çift uyum düzeyinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca ekonomik durumu orta olanların da iyi olanlara göre daha düşük çift uyumu, duygulanım ifadesi ve daha fazla evlilik çatışması bildirdikleri bulunmuştur. Dolayısıyla düşük ekonomik gelire sahip çiftlerin, evliliklerinde daha fazla stresör etkenlere maruz kaldıkları için daha fazla çatışma yaşayabilirler ve bu da uyum düzeyi azaltabilir.

Çiftlerin eğitim düzeyleri (çiftlerin eğitim durumları; ilkökul, lise, lisans- lisanüstü olarak üç kategoride ele alınmıştır) ile duygusal zekâ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Araştırma hipotezinde eğitim düzeyi arttıkça duygusal zekâ düzeyinin de artacağı varsayılmıştı yani anlamlı bir fark umulmuştur. Çünkü eğitim düzeyi arttıkça kişinin kendini tanıması, kendi ve çevresi hakkında algılamasının daha empatik ve objektif olacağı düşünülmüştü. Ancak elde edilen bulgu, iddia edilen hipotezi desteklememiştir. Bu konuda Harrod ve Scheer'in (2005) yaptığı çalışmada anne-babaların (çiftlerin) eğitim düzeyi düşüğe duygusal zekâ düzeyleri de düşük olmaktadır. Yine mevcut çalışmada çiftlerin eğitim düzeyleri açısından doyum ve uyum farklılıklarının incelenmesine ilişkin bulgular sonucunda, çiftlerin uyum ve doyum puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu bulguya göre eğitim düzeyi üniversite olan çiftlerin ilkökul ve lise olanlara göre doyum düzeyi açısından daha yüksek puanlara sahip oldukları görülmüştür. Ayrıca eğitim durumu ilkökul olan çiftlerin lise olanlara göre uyum düzeyi açısından daha yüksek puanlara sahip oldukları rapor edilmiştir. Şendil ve Korkut'un (2008) yaptıkları çalışmada ilkökul eğitime sahip olan bireyler ortaokul eğitime sahip olan bireylere göre daha fazla evlilik çatışması, daha düşük seviyede çift tatmini ve duygulanım ifadesi bildirmişlerdir. Yine ilkökul eğitime sahip olan bireyler, lise, lisans ve üstü eğitime sahip olan bireylere göre daha düşük çift uyumu, çift tatmini, çift birlikteliği ve duygulanım ifadesi ayrıca lisans ve üstü eğitim durumunda olanlara göre daha fazla evlilik çatışması bildirmişlerdir. Çiftlerin eğitim düzeyi arttıkça kendi beklentilerinin farkında olma ve eşinin de beklentilerini karşılama bilincinin daha yükseldiği söylenebilir. Kamo (1993), çalışmasında da eğitim düzeyi düşük olan bireylerin evliliklerinde sorunlar yaşadığını belirtmiştir. Çiftlerin yaşamını

geçirdiği yer (büyükşehir, şehir, ilçe-köy olarak üç kategoride ele alınmıştır) açısından duygusal zekâ ve uyum düzeyleri açısından farklılıklarının incelenmesine ilişkin bulgular sonucunda, çiftlerin duygusal zekâ ve uyum puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Bu bulguya göre yaşamını geçirdiği yer büyükşehir olan katılımcıların ilçe-köy olanlara göre duygusal zekâ ve uyum düzeyi açısından daha yüksek puanlara sahip oldukları görülmüştür. Büyük şehirde yaşayan çiftlerin sosyal alanlarda daha geniş ve çeşitli imkânlarla sahip olması ve bilgiye daha kolay ulaşabilmesinin bu durumu desteklediği söylenebilir. Ayrıca büyük yerleşim yerlerinde çiftlerin kendilerini ve evliliklerini daha iyi geliştirebildikleri kişisel gelişim alanlarındaki bilgiye ve yardıma daha kolay ulaşabildikleri söylenebilir.

Çiftlerin evlilik süresi (0-1 yıl, 1-3 yıl, 3-5 yıl, 5-10 yıl ve 10 yıl ve üzeri olarak beş kategoride ele alınmıştır) açısından duygusal zekâ ve uyum düzeyi farklılıklarının incelenmesine ilişkin bulgular sonucunda, çiftlerin duygusal zekâ ve uyum puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Çiftlerin evlilik süresi arttıkça duygusal zekâ ve uyum düzeylerinin de artacağı beklenmekteydi. Görülen o ki duygusal zekâ ve uyum düzeyi evliliğin süresi ile doğru orantılı değil, tamamen kişinin kendisini bu konuda geliştirebilmesi ile ilişkili olabilir. Ayrıca yıllar geçtikçe eşlerin evliliği canlı tutmaya çalışmadıkları, monotonlaşan bir sürece girdikleri söylenebilir ve bu durumda evlilikten alınan doyum etkileyebilir. Bu konuda Karney (1997) yaptığı çalışmada ilişkinin başlangıcında romantik, duygusal partneri idealize etme eğilimi evlilik doyumunun zaman içinde nasıl bir seyir izleyeceğine ilişkin iki olasılık barındırır. Bunlardan ilki evliliğin başlangıcında yüksek doyuma sahip çiftlerin hayal kırıklığına daha duyarlı oldukları ve zamanla evlilik doyumlarında büyük düşmeler olduğunu öne süren olasılıktır(hayal kırıklığı hipotezi). Bir ikinci olasılık evliliğin başlangıcında yüksek uyuma sahip çiftlerin bunu sürdürmede daha motive ve yetenekli olduğudur (sürdürme hipotezi). Lauer ve Lauer'in (1997), evliliklerdeki memnuniyetin, doyumun, uyumun, zamanla gücünü yitirdiğini bildirmiştir. Üstelik çocuk olduktan sonra ve uzun süren evlilikler için de bu durumun devam ettiğini ortaya koymuştur. Karney ve Bradbury (1997) sekiz ayrı zamanda evlilik doyumunu araştırdıkları çalışmalarında evlilik uyumunun başlangıçta yüksek olduğunu ve zamanla azaldığını bulmuşlardır. Evliliklerine yüksek doyum ile başlayan çiftlerde ilk ciddi değişiklikler ilk altı ayda kaydedilmiştir. Chadler ve Fittro (2002) evliliğin ilk ve orta dönemlerinde evlilik uyumunun azaldığına dair bulgulara ulaşmıştır. Uyumdaki bu değişim yaşam dönemlerindeki stresin artışına bağlanmıştır. Evlilik uyumunun ileriki yıllarda düşüşe geçmesi orta yaş dönemi ile ilişkilendirilebilir. Çünkü orta yaş bir dönüm noktasıdır. Çiftlerin yaşadıklarına dair her şeyi irdeledikleri bir dönem olarak düşünüldüğünde evlilik uyum puanında azalmaya yol açtığı söylenebilir. Kelly (1955) yaptığı araştırmada kadınların ve erkeklerin evliliklerinin 18. yılında, nişanlandıkları zamandan daha fazla benzer olma eğiliminde olmadıklarını bulmuştur. Bununla birlik-

te Uhr (1957), mutlu evli erkek ve kadınların mutsuz çiftlere göre nişanlandıklarında birbirlerinden daha farklı olduklarını bulmuştur. Fakat 18 yıl sonra mutlu çiftler daha benzer, mutsuz çiftler ise daha farklılaşmıştır. Şendil ve Korkut (2008) çalışmasında evlilik süresi ile çift uyum ölçeğinin alt boyutu olan duygulanım ifadesi arasında negatif yönde bir korelasyon bulunmuştur.

Çiftlerin evlilik biçimi açısından duygusal zekâ ve çift uyum düzeyi farklılıklarının incelenmesine ilişkin bulgular (anlaşarak, görücü usulü ve diğer olarak üç kataride ele alınmıştır) sonucunda, çiftlerin duygusal zekâ puan ortalamaları arasında ve çift uyum düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Bu araştırmada varsayılan; anlaşarak evlenen çiftlerin duygusal zekâ düzeylerinde bir farklılık olacağı yönündedir. Ancak araştırmanın sonuçları bu görüşü desteklememektedir. Fox (1975), tarafından yürütülen araştırmanın bulgularında, evlilik biçiminin evlilik davranışı üzerine çok az bir etkisi olduğu rapor edilmiştir. Tek eşlilik açısından ise fark bulunmamıştır. Görücü usulü evlenmelerde erkek eşlerin kadın eşleri daha fazla karar verme ve sınırlandırma gücüne sahip olduğu görülmüştür. Hortaçsu'nun (1999) çalışmasında ise görücü usulü evliliklerde daha erken çocuk sahibi olma, evle ilgili kararlarda kadının daha fazla söz sahibi olması, kadının ailesiyle daha çok ilişkili olduğu gözlenmiştir. Ayrıca kök aileler tarafından desteklenen evliliklerde daha çok çocuk sahibi olma, eğitim düzeyinin daha az, daha düşük duygusal bağlılık, kök ailelerle daha çok iç içe olduğu gözlenmiştir. Fışıloğlu (2001) yaptığı araştırmanın sonuçları, akraba evliliği yapan bireylerin uyum düzeyinin daha düşük ve kök ailelerle daha fazla çatışma içerisinde olduğu ortaya koyulmuştur. Hortaçsu'ya (1991) göre anlaşarak evlenen çiftlerin daha uyumlu bir evliliğe sahip olduklarını rapor etmiştir. Çimen (2007) çalışmasında, anlaşarak evlenen çiftlerin ilişkiden aldıkları doyum düzeyinin görücü usulü ile evlenen çiftlere nazaran daha yüksek olduğunu belirlemiştir.

Öneriler

Mutlu yuvalardan mutlu toplumlar oluşur. Çünkü ailenin içerisinde yetişen birey toplumun bir parçasıdır. Mevcut araştırmadan elde edilen bulgulara evli çiftlerin duygusal zekâ düzeyleri ile çift uyum düzeyleri arasında özellikle mutluluk ile anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Çelik (2008) yaptığı çalışmada, öznel iyi oluş düzeyi ile duygusal zekâ arasında orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki saptanmıştır. Bu durumda duygusal zekâ bireyin mutluluğuna; bireyin mutluluğu da evliliğin mutlu olmasına katkı sağlayabilir. Aile içi şiddetli geçimsizliklerin ve boşanmaların gittikçe arttığı toplumumuzda evlilikte mutluluğu artırmak için geliştirilebilir bir zekâ türü olan duygusal zekânın geliştirilmesine çalışılmalıdır. Bu amaçla, duygusal zekâ programı hazırlanabilir ve evlenmek isteyen bireylere duygusal zekâ geliştirme programına katılım şartı sunulabilir.

Aile; anne-baba ve çocuktan oluşan toplumun en küçük birimidir. Mevcut araş-

tırmada çiftlerin duygusal zekâ düzeyi ve çift uyumu ile çocuk sahibi olup olmama arasında da anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Eşler farklı nedenlerle çocuk sahibi olmaya karar verebilirler. Bu nedenlerin içerisinde ise kötü giden evliliği kurtarmak gelmemelidir. Kurulan her yuvanın bir çocukla şenlenmesi, sanki o ailenin devam edeceğinin habercisidir. Bu gerçek, anne-babanın ailede eğitimci rolüne hazırlanmalarını gerektirir. Anne- baba olma kararı alan çiftlerin kendilerine soracağı ilk soru "biz anne-baba olmaya hazır mıyız?" Çünkü sağlıklı ve uyumlu bir yuva için her iki temel direğinde sağlam olması gerekir. Bu nedenle çiftlere, çocuk sahibi olmaya karar verdiklerinde sistemli ve programlı bir "anne-baba eğitimi" politikamız olabilir. Çünkü anne-babalar çocuk yetiştirirken eğrisiyle doğrusuyla kendi anne-babalarını model almaktadırlar. Hâlbuki çocuk eğitimi bilgi, tutarlılık ve disiplin isteyen bir konudur. Anne-baba eğitimi; eşlerin birbirine karşı olumlu tutum ve davranış geliştirmeleri, çocukları ile sağlıklı bir iletişim kurabilmeleri, çocuğun gelişim sürecindeki özellikleri ve evliliğin daha huzurlu ve uyumlu sürebilmesi gibi konularda evlilik öncesi veya evlendikten sonrada çiftlere ışık tutmalıdır.

Kaynakça

- Akdemir A. (1998). Bir çift olarak kadın ve erkek. *Cinsiyet ve Psikiatri*. S;180-183, Ankara.
- Anhange, S. T., Iorwuese, P. A., Kwaghgbah, A. T., Iortsughun, S. T., & Aondona, A. T. (2017). Emotional intelligence, happiness, hope and marital satisfaction among married people in Makurdi Metropolis, Nigeria. *Gender and Behaviour*, 15(3), 9752-9766.
- Bar-on, R. (1997). The era of the EQ: defining and assessing emotional intelligence. Poster session presented and the annual of the American psychological association, Toronto, Canada.
- Bar-On R. (2006). The Bar-On model of emotional-social intelligence (ESI). *Psicothema* 18 Suppl: 13-25.
- Bar-On R, Parker JD. (2000). *A handbook of emotional intelligence: Theory, development, assessment, and application at home, school and in the workplace*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Bird, G., & Melville, K. (1994). *Families and intimate relationships*. New York: McGraw-hill, Inc.
- Brackett, M. A., Rivers, S. E., Shiffman, S., Lerner, N., & Salovey, P. (2006). Relating emotional abilities to social functioning: A comparison of self-report and performance measures of emotional intelligence. *Journal of Personality and Social*

- Psychology*, 91(4), 780–795. doi: 10.1037/0022-3514.91.4.780
- Bradbury, A., Fincham, M. & Beach, G. (2000). Difficulties, disagreements and disappointments in late life marriages. *International Journal of Aging in Human Development*, 61, 243-264.
- Bradbury. T.N., Fincham, F.D., & Beach, S.R.H, (2000). Research on the nature and determinants of marital satisfaction: A decade in review. *Journal of Marriage and the Family*, 62, 964-980.
- Ciarrochi J. Forgas JP, Mayer JD. (2001). *Emotional intelligence in everyday life: A scientific inquiry*. Philadelphia, PA, US: Psychology Press/Taylor & Francis.
- Čikeš, A. B., Marić, D., & Šincek, D. (2018). Emotional intelligence and marital quality: Dyadic data on Croatian sample. *Studia Psychologica*, 60(2), 108-122.
- Côté, S., Lopes, P. N., Salovey, P., & Miners, C. T. H. (2010). Emotional intelligence and leadership emergence in small groups. *The Leadership Quarterly*, 21, 496–508. doi: 10.1016/j.leaqua.2010.03. 012
- Çelik, Ş. (2008). *Lise öğrencilerinin öznel iyi oluşlarının duygusal zekâ açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Davis, M.H. & Oathout, H.A. (1987).Maintenance of satisfaction in romantic relationships: Empathy and relational competence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53(2), 397-413.
- Douglass, F. M. (1995). The marital problems questionnaire: A short screening instrument for marital therapy. *Family Relations*, 44(3), 238-245.
- Fenell, D. (1993). Characteristics of long-term first marriages. *Journal of Mental Health Counseling*, 15, 450–460.
- Fışıloğlu, (2001). Consanguineous marriage and marital adjustment in Turkey. *The Family Journal*. 9,215-222.
- Fox, G. L. (1975). Love match and arranged marriage in a modernizing nation: Mate selection in Ankara, Turkey. *Journal of Marriage and the Family*, 37(1), 180-193.
- Goleman D. (1995). *Emotional intelligence: Why it can matter more than IQ for character, health and lifelong achievement*. New York: Bantam.
- Gottman, J. M., & Levenson, R. W. (1992). Marital processes predictive of later dissolution: Behavior, physiology, and health. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63, 221–233.
- Hortaçsu, N. (1999) The first year of family- and couple-initiated marriages of a Turkish sample: a longitudinal investigation. *International Journal of Psychology*, 34,

29-41.

- Ingallhalikar, M., Smith, A., Parker, D., Satterthwaite, T. D., Elliott, M. A., Ruparel, K. & Verma, R. (2014). Sex differences in the structural connectome of the human brain. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 111(2), 823-828.
- Ingoldsby, B.B., Horlacher, G.T., Schvaneveldt, P.L., & Matthews, M. (2005). Emotional expressiveness and marital adjustment in Ecuador. *Marriage and Family Review*, 38(1), 25-44.
- Joseph, D. L., & Newman, D. A. (2010). A integrative meta-analysis and cascading model. *Journal of Applied Psychology*, 95, 54-78.
- Kamo, Y. (1993). Determinants of marital satisfaction: A comparison of the United States and Japan. *Journal of Social and Personal Relationships*, 10, 551-568.
- Kaplan M, Maddux JE. (2002). Goals and marital satisfaction: Perceived support for personal goals and collective efficacy for collective goals. *J Soc Clin Psychol*, 21: 157-164.
- Kışlak Tutarel Ş, Çabukça F. (2002). Empati ve demografik değişkenlerin evlilik uyumu ile ilişkisi. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 2 (6), Ankara.
- Kocadere, M. (1995). İyi ve kötü evliliklerin özelliklerini belirlemeye yönelik betimsel bir çalışma. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir.
- Long, E.C.J., & Andrew, D.W. (1990). Perspective taking as a predictor of marital adjustment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(1), 126-131.
- Malouff, J. M., Schutte, N. S., & Thorsteinsson, E. B. (2014). Trait emotional intelligence and romantic relationship satisfaction: A meta-analysis. *The American Journal of Family Therapy*, 42(1), 53-66.
- Martins, A., Ramalho, N., & Morin E. (2010). A comprehensive meta-analysis of the relationship between emotional intelligence and health. *Personality and Individual Differences*, 49, 554-564.
- Mayer, H., Salovey, I. & Caruso, M. (2004). Huston Trait expressiveness and marital satisfaction: The role of idealization processes. *Journal of Marriage and Family*, 65 (4), 987-995.
- Mayer J. D., Roberts R. D., Barsade S. G. (2008). Human abilities: Emotional intelligence. *Annu Rev Psychol*, 59: 507-536.
- Mayer, J. D., & Salovey, P. (1997). What is emotional intelligence? In P. Salovey, & D. Sluyter (Eds.), *Emotional development and emotional intelligence: Implications for*

- educators* (pp. 3–31), New York: Basic Books.
- Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso, D. R. (2008). Emotional Intelligence: New ability or eclectic traits? *American Psychologist*, 63, 503–517.
- Neubauer, A. C., & Freudenthaler, H. H. (2005). Models of emotional intelligence. In R. Schultz & R. D. Roberts (Eds.), *Emotional intelligence: An international handbook* (pp. 31–50). Cambridge, MA: Hogrefe.
- O'Boyle Jr, E. H., Humphrey, R. H., Pollack, J. M., Hawver, T. H., & Story, P. A. (2011). The relation between emotional intelligence and job performance: A meta-analysis. *Journal of Organizational Behavior*, 32(5), 788-818.
- Özen, Y. (2013). Saldırganlık, psikolojik şiddet ve duygusal zekâ arasındaki ilişki. *Akademik Bakış Dergisi*, 35(2).
- Paleari, F. G., Regalia, C., & Fincham, F. D. (2005). Marital quality, forgiveness, empathy, and rumination: A longitudinal analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 31, 368–378.
- Petrides, K. V., & Furnham, A. (2000). Gender differences in measured and self-estimated trait emotional intelligence. *Sex roles*, 42(5-6), 449-461.
- Rossier, D., Rigozi, N., Charvoz, J. & Bodenman, T. (2006). The effect of forgiveness on marital satisfaction in relation to marital stability. *Contemporary Family Therapy*, (28), 251-60.
- Snyder, H., Heyman, M. & Haynes, I. (2005). *Emotional intelligence in everyday life: A scientific inquiry*. Philadelphia, PA, US: Psychology Press/Taylor & Francis.
- Spanier, G. B. (1976). Measuring dyadic adjustment: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and the Family*, 38, 15–28. doi: 10.2307/350547.
- Şendil, G., & Korkut, Y. (2008). Evli çiftlerdeki çift uyumu ve evlilik çatışmasının demografik özellikler açısından incelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları/Studies in Psychology*, 28, 15-34.
- Şener, A. ve Terzioğlu, R. S. (2002). Ailede eşler arasında uyuma etki eden faktörlerin araştırılması. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı.
- Senge, P. M. (1997). The fifth discipline. *Measuring Business Excellence*, 1(3), 46-51.
- Tarhan N. (2006). *Evlilik psikolojisi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Toga, I. & Thompson, H. (2005) Relationship between emotional intelligence and its components with the marital satisfaction of hospital staff. *Counselling News and Research*, 26, 25-32.

- Van Rooy, D. L., & Viswesvaran, C. (2004). Emotional intelligence: A meta-analytic investigation of predictive validity and nomological net. *Journal of Vocational Behavior*, 65, 71–95.
- Yılmaz A. (2001). Eşler arasındaki uyum: Kuramsal yaklaşımlar ve görgül çalışmalar. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, Cilt: 1sayı: 4 Ankara.
- Zarch, Z. N., Marashi, S. M., & Raji, H. (2014). The relationship between emotional intelligence and marital satisfaction: 10-year outcome of partners from three different economic levels. *Iranian journal of psychiatry*, 9(4), 188.